

วันมาฆบูชา

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓๗๙ ■ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

เนื่องจากปก

กฤษฎา บุญยสมิต*
วาสนา เกตุแห่ง**

วันมาฆบูชา

วันมาฆบูชา เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของชาวพุทธเถรวาทและวันหยุดราชการในประเทศไทย “มาฆบูชา” ย่อมาจาก “มาฆปุรณมีบูชา” หมายถึงการบูชาในวันเพ็ญกลางเดือนมาฆะตามปฏิทินของอินเดีย หรือเดือน ๓ ตามปฏิทินจันทรคติของไทย (มักอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์หรือเดือนมีนาคม) ถ้าในปีใดมีเดือนอธิกมาส คือมีเดือน ๘ สองหน (ปีอธิกมาส) ก็เลื่อนไปทำในวันเพ็ญเดือน ๓ หลัง (วันเพ็ญเดือน ๔) ซึ่งในปีนี้ ตรงกับวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

วันมาฆบูชา ได้รับการยกย่องเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเนื่องจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์^๑ ท่ามกลางที่ประชุมมหาสังขสันนิบาตครั้งใหญ่ในพระพุทธศาสนา

* อัยการอาวุโส, ที่ปรึกษาอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา, ประธานกรรมการชำระและศึกษากฎหมายไทยโบราณ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา
** นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ เนติบัณฑิตยสภา
^๑ คำว่า โอวาทปาฏิโมกข์ หรือคำสอนที่เป็นหลักใหญ่ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา โดยย่อมี ๓ ประการ คือ ๑. การไม่ทำบาป (ละชั่ว) ๒. การยังกุศลให้ถึงพร้อม (ทำความดี) ๓. การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว (ทำจิตใจบริสุทธิ์) ที่มา : เปรียญธรรมสมาคมกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

อ่านต่อหน้า ๓

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓๗๔

สารบัญ

- ๒ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก
- ๓ เนื่องจากปก
- ๔ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ
- ๗ คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ
- ๙ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย
- ๑๑ บทความ “ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน”
- ๑๗ บทความเรื่อง “ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญา”
- ๒๐ กฎหมายใหม่ “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔”
- ๒๒ มุมข่าว
- ๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ ประธานฝ่ายอำนวยการ นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม รองประธานฝ่ายอำนวยการ
● นายกฤษฎา บุญยสมิต ฝ่ายอำนวยการ ● นายพงศ์พิเชษฐ์ จันทรพรกิจ ● นางสาวสุภาภรณ์ ไชยประณะ ● นายทรงพล สุวรรณพงศ์
● นางสาวฐษา เหมเวช ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร ● นายเชษฐ สุขสมเกษม กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ นายกฤษฎา บุญยสมิต
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง ● นายรังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์ ● นายมนต์ชัย ชนินทรลีลา ● นายอำนาจ เนตยสุภา
● นายทีปกร โกลมพันธ์พร ● นางสาวสิตานันท์ ศรีวรรค ● นายนิธินันท์ บุรณะเจริญรักษ์ ● นายนิธิพัฒน์ สิ้นเพ็ง ฝ่ายดำเนินการ
นางพรพรรณริน แต่งอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไสววัฒนะ ● นางวาสนา เกตุแห่ง กะเบียน จัดส่ง ● นางสาววิศรา สุขโสภี

เรียกวันนี้อีกคำหนึ่งว่า “วันจาตุรงคสันนิบาต” หรือ วันที่มีการประชุมพร้อมด้วยองค์ ๔

คำว่า “จาตุรงคสันนิบาต” แยกศัพท์ได้ดังนี้คือ “จาตุร” แปลว่า ๔ “องค์” แปลว่า ส่วน “สันนิบาต” แปลว่า ประชุม ฉะนั้น จาตุรงคสันนิบาตจึงหมายความว่า “การประชุมด้วยองค์ ๔” กล่าวคือ มีเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นพร้อมกันในวันนี้ คือ

๑. เป็นวันที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า จำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมกันที่เวฬุวันวิหารในกรุงราชคฤห์ โดยมีได้นัดหมาย

๒. พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ส่วนเป็น “เอหิภิกขุอุปสัมปทา” คือเป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น

๓. พระภิกษุสงฆ์ทุกคนที่ได้มาประชุมในครั้งนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ได้บรรลุพระอรหันต์แล้วทุก ๆ องค์

๔. เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวงกำลังเสวยมาฆฤกษ์

ประเทศไทยแต่เดิมนั้นไม่มีการประกอบพิธีมาฆบูชาในประเทศพุทธเถรวาท จนมาในสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)** พระองค์ได้ทรงปรารถนาถึงเหตุการณ์ครั้งพุทธกาลในวันเพ็ญเดือน ๓ ดังกล่าวว่า เป็นวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญยิ่ง ควรมีการประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นที่ตั้งแห่งความศรัทธาเลื่อมใส จึงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชกุศลมาฆบูชาขึ้น โดยการประกอบพระราชพิธีดังกล่าวกับวันวิสาขบูชา คือ มีการบำเพ็ญพระราชกุศลต่าง ๆ มีการพระราชทานจุดเทียนตามประทีปเป็นพุทธบูชาในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระอารามหลวงต่าง ๆ เป็นต้น โดยในช่วงแรกพิธีมาฆบูชาคงเป็นการพระราชพิธีภายในยังไม่แพร่หลายทั่วไป จนต่อมาความนิยมจัดพิธีมาฆบูชาจึงได้ขยายออกไปทั่วราชอาณาจักร

ปัจจุบัน วันมาฆบูชาได้รับการประกาศให้เป็นวันหยุดราชการในประเทศไทย โดยพุทธศาสนิกชน ทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ พระสงฆ์ และประชาชน จะมีการประกอบพิธีต่าง ๆ เช่น การตักบาตร การฟังพระธรรมเทศนา การเวียนเทียน เป็นต้น เพื่อเป็นการบูชารำลึกถึงพระรัตนตรัยและเหตุการณ์สำคัญดังกล่าว ที่ถือได้ว่าเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งกล่าวถึงหลักคำสอนอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้แก่ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญความดีให้ถึงพร้อม และการทำจิตของตนให้ผ่องใส เพื่อเป็นหลักปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนทั้งหมด

สำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19)

ระลอกใหม่ กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดภาพรวมการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาจะเป็นการส่งเสริมให้รับรู้รับทราบและร่วมทำบุญแบบออนไลน์ รวมทั้งปรับรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมเข้าวัดวันธรรมสวนะ หรือวันพระ จากเดิมจะมีการเชิญหน่วยงานต่าง ๆ มาเข้าร่วมกิจกรรม ก็มีการปรับลดจำนวนคนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งยังส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่หลักธรรมทางออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะการสอนปฏิบัติธรรมออนไลน์ ซึ่งพบว่าได้รับความนิยมจากพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ รัฐบาลไทยได้ประกาศให้วันมาฆบูชาให้เป็น “วันกตัญญูแห่งชาติ” เนื่องจากเห็นว่าในเดือนกุมภาพันธ์มีวันแห่งความรักที่ตรงกับวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ วันวาเลนไทน์รวมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นวันที่หนุ่มสาวต่างให้ความสำคัญอย่างมาก หลายหน่วยงานจึงพยายามรณรงค์ให้วันมาฆบูชาเป็นวันแห่งความรัก (อันบริสุทธิ์) แทน เพื่อส่งเสริมค่านิยมคนไทยยึดถือความกตัญญู เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม อีกทั้งยังเตือนให้ระลึกถึงคุณบิดามารดาเป็นการสร้างกุศลให้เกิดขึ้นก่อนภายในครอบครัว ซึ่งถือเป็นสถาบันพื้นฐานอันสำคัญที่จะส่งผลไปถึงในระดับสังคมต่อไป

ภาพจากปก

- หลวงพ่อนิลมณี พระประธาน ณ วัดบางกุ้ง จ. สมุทรสงคราม
โดยแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

เอกสารอ้างอิง

- หนังสือวันสำคัญทางศาสนา กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๒ ปีที่ ๒๕๕๓ หน้า ๑ - ๒
- ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ / E-Library กระทรวงวัฒนธรรม สืบค้นจาก

https://www.m-culture.go.th/adminli/main.php?filename=ebook_religi๒

- เว็บไซต์สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก

https://www.m-culture.go.th/phangnga/ewt_news.php?nid=๔๘๔&filename=faq

- เว็บไซต์เดลินิวส์ (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/education/๘๒๑๔๐๓>

(๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ

รวิทร์ ชัยภักดิ์รภักดี*

การคืนทรัพย์สินในโครงการก่อสร้างของ หน่วยงานราชการให้แก่เอกชนผู้รับจ้าง**

ข้อเท็จจริง

จังหวัดแห่งหนึ่งได้มีหนังสือถึงสำนักงานอัยการสูงสุด (อส.) เพื่อขอหารือกรณีการคืนทรัพย์สินของโครงการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด โดยข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าจังหวัดได้ทำสัญญาจ้างก่อสร้างศูนย์ราชการกับบริษัทผู้รับจ้าง ต่อมาจังหวัดได้บอกเลิกสัญญาจ้าง เนื่องจากบริษัทผู้รับจ้างได้ทิ้งงาน โดยจังหวัดได้ยึดทาวเวอร์เครนและตู้คอนเทนเนอร์สงวนไว้ใช้ในการก่อสร้างต่อจนแล้วเสร็จ ตามสัญญาจ้างก่อสร้าง ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ความว่า “ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ผู้ว่าจ้างอาจทำงานนั้นเอง หรือว่าจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นต่อจนแล้วเสร็จได้ ผู้ว่าจ้างหรือผู้ที่รับจ้างทำงานนั้นต่อ มีสิทธิใช้เครื่องใช้ในการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างขึ้นชั่วคราว สำหรับงานก่อสร้างและวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าจะต้องสงวนเอาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่จะเห็นสมควร”

ต่อมาบริษัทผู้รับจ้างมีหนังสือแจ้งว่า ขณะนี้ผู้ว่าจ้างได้บอกเลิกสัญญาจ้างและเรียกร้องค่าเสียหายจากธนาคารผู้ให้สินเชื่อแล้ว จึงขออนุญาตนำทรัพย์สินประกอบด้วยทาวเวอร์เครน ที่พักคนงาน สายไฟฟ้า และตู้คอนเทนเนอร์ ออกจากพื้นที่ก่อสร้าง

จังหวัดได้มีหนังสือแจ้งบริษัทผู้รับจ้างว่าไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวตามที่บริษัทผู้รับจ้างร้องขอได้ เนื่องจากอยู่ระหว่างการหาผู้รับจ้างรายใหม่มาก่อสร้างศูนย์ราชการให้แล้วเสร็จ ซึ่งจังหวัดมีสิทธิใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้างดังกล่าวได้ ตามสัญญาข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง และจะส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าว

คืนให้บริษัทผู้รับจ้าง เมื่อการก่อสร้างดังกล่าวแล้วเสร็จ ต่อมาสำนักงานกฎหมายผู้รับมอบอำนาจจากบริษัท ก. จำกัด ได้มีหนังสือถึงจังหวัดแจ้งขอเรียกทาวเวอร์เครนที่บริษัทผู้รับจ้างนำมาใช้ในโครงการก่อสร้าง เพื่อหักชำระหนี้ให้กับบริษัท ก. จำกัด เนื่องจากศาลได้มีคำพิพากษาให้บริษัทผู้รับจ้างชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี แก่บริษัท ก. จำกัด โดยคดีถึงที่สุดแล้ว

ข้อหารือ

จังหวัดได้มีหนังสือหารือ อส. ดังนี้

๑). จังหวัดจะมีสิทธิใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้างดังกล่าวตามสัญญาข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง จนกว่าการก่อสร้างดังกล่าวจะแล้วเสร็จได้อยู่หรือไม่ และจะมีสิทธิยึดทาวเวอร์เครนดังกล่าว เพื่อประกันการชำระหนี้ของจังหวัดได้หรือไม่

๒). เนื่องจากบริษัทผู้รับจ้าง และบริษัท ก. จำกัด ต่างอ้างว่ามีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าว หากจำต้องคืนทรัพย์สินดังกล่าว จังหวัดจะต้องคืนทาวเวอร์เครนดังกล่าวให้แก่ผู้ใด

๓). กรณีที่บริษัท ก. จำกัด มีหนังสือแจ้งจังหวัดขอเรียกถอนและขนย้ายทาวเวอร์เครน เนื่องจากศาลได้มีคำพิพากษาให้ชนะคดี โดยคดีดังกล่าวได้ถึงที่สุดแล้วนั้น จังหวัดสามารถแจ้งให้บริษัทหรือถอนและขนย้ายทาวเวอร์เครนได้เลยหรือไม่ หรือจำต้องมีหมายบังคับคดีจากเจ้าพนักงานบังคับคดีถึงจังหวัดก่อน

* อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ

** ส่วนวนข้อหารือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ พ.๑๖๗/๒๕๖๓

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุดสรุปความได้ว่า สัญญาจ้างก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง เป็นการกำหนดสิทธิของผู้ว่าจ้างในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา เพื่อให้มีผลในการที่จะมีสิทธิใช้เครื่องมือก่อสร้าง เพื่อให้งานก่อสร้างนั้นสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้ หากเรือทาวเวอร์เครนจะส่งผลกระทบต่อการทำงานก่อสร้าง ทาวเวอร์เครนจึงเป็นเครื่องมือที่จะต้องสงวนไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ดังนั้น จังหวัดขอที่จะสงวนทาวเวอร์เครนเอาไว้เพื่อปฏิบัติงานตามสัญญา แต่สิทธิในการสงวนเครื่องมือดังกล่าวเป็นบุคคลสิทธิที่จังหวัดจะใช้ยื่นกับผู้รับจ้างรายเดิมได้ตราบเท่าที่ผู้รับจ้างรายเดิมยังมีสิทธิครอบครองทาวเวอร์เครน ส่วนการที่จังหวัดจะใช้สิทธิยึดหน่วงทาวเวอร์เครนเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ นั้น ไม่อาจกระทำได้ตามมาตรา ๒๔๑ เพราะการยึดถือดังกล่าวมิใช่การยึดถือทรัพย์สินเพื่อเรียกให้ผู้รับจ้างชำระหนี้ อย่างไรก็ตาม สิทธิใช้ทาวเวอร์เครนตามสัญญาของจังหวัดดังกล่าวไม่สามารถใช้บังคับกับเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่มีใช้คู่สัญญาจ้างก่อสร้างนี้ได้ โดยจังหวัดจึงต้องคืนทาวเวอร์เครนให้กับเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงดังกล่าวที่ใช้สิทธิติดตามเอาคืนตามมาตรา ๑๓๓๖ และการคืนนี้ไม่จำเป็นต้องมีหมายบังคับคดี เนื่องจากเป็นการคืนตามกฎหมายส่วนจะคืนให้แก่ผู้ใดนั้นเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่จังหวัดจะต้องเป็นผู้พิจารณาว่าผู้ใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง อส. จึงไม่อาจก้าวล่วงวินิจฉัยได้

หมายเหตุ

๑. ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๔๑ บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้ยันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งครองนั้นไซ้รว่าท่านว่าผู้นั้นจะยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ เมื่อหนี้ยันยังไม่ถึงกำหนด

อนึ่งบทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าการที่เข้าครอบครองนั้นเริ่มมาแต่ทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

สิทธิยึดหน่วง ตามมาตรา ๒๔๑ นี้เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เป็นหลักประกันหนี้ โดยเป็นสิทธิครอบครองหรือยึดหน่วงทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องกับหนี้ที่ลูกหนี้ไม่ชำระไว้ เพื่อบังคับให้ลูกหนี้มาชำระหนี้ โดยเจ้าหนี้มีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นจนกว่าจะได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้นเชิงจากลูกหนี้ ซึ่งสิทธิยึดหน่วงนี้ผู้ยึดหน่วงต้องมีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น กล่าวคือเจ้าหนี้ได้ทำประโยชน์แก่ทรัพย์สินที่ครองนั้นที่ทำให้เกิดสิทธิของความเป็นเจ้าหนี้ขึ้น เช่น หนี้ค้ำย้อมผ้าเป็นหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้รับจ้างย้อมผ้าเกี่ยวกับผ้าที่ทำการย้อมซึ่งครองอยู่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๗/๒๕๓๐) เป็นต้น^๑ แต่กรณีตามข้อหาเรื่องนี้ จังหวัดไม่ได้มีหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่จังหวัดเกี่ยวกับทาวเวอร์เครน แต่จังหวัดยึดทาวเวอร์เครนนี้ไว้ได้ตามสิทธิในสัญญา ข้อ ๑๗ ดังนั้น จังหวัดจึงไม่สามารถอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา ๒๔๑ ยึดหน่วงทาวเวอร์เครนไว้จนกว่าบริษัทผู้รับจ้างจะชำระหนี้ให้กับจังหวัดจนหมดสิ้นได้

๒. สิทธิยึดทาวเวอร์เครนของจังหวัดนั้น เป็นบุคคลสิทธิระหว่างจังหวัดกับบริษัทผู้รับจ้างตามสัญญา ข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ซึ่งระบุไว้ว่า

“ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ผู้ว่าจ้างอาจทำงานนั้นเอง หรือว่าจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นต่อจนแล้วเสร็จได้ ผู้ว่าจ้างหรือผู้ที่รับจ้างทำงานนั้นต่อ มีสิทธิใช้เครื่องใช้ในการก่อสร้างสิ่งที่สร้างขึ้นชั่วคราว สำหรับงานก่อสร้างและวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าจะต้องสงวนเอาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่เห็นสมควร”

จังหวัดจึงสามารถใช้ข้อสัญญานี้อ้างอิงกับคู่สัญญาได้ แต่หากเจ้าของทาวเวอร์เครนที่แท้จริงเป็นบุคคลอื่นซึ่งไม่มีข้อสัญญาหรือข้อผูกมัดใด ๆ ในเรื่องนี้

^๑ ดารารพร ธีระวัฒน์, กฎหมายหนี้ : หลักทั่วไป, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ก.ย. ๒๕๕๔), น.๑๑๖-๑๑๘.

กับจังหวัดแล้ว จังหวัดย่อมไม่มีสิทธิหรืออำนาจยึด ทาวเวอร์เครนไว้โดยไม่ยอมคืนให้กับเจ้าของกรรมสิทธิ์ ที่แท้จริงซึ่งใช้สิทธิติดตามเอาทาวเวอร์เครนคืน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๖ ได้

มาตรา ๑๓๓๖ บัญญัติว่า “ภายในบังคับ แห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอย และจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผล แห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่ง ทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และ มีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน นั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย”

อนึ่ง สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนนี้ เจ้าของ กรรมสิทธิ์ไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องต่อศาลเลย แต่หากผู้ครอบ ครองทรัพย์สินโต้แย้งว่ามีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินนั้นไว้ โดยชอบ เจ้าของกรรมสิทธิ์จะยึดเอาคืนโดยพลการ ไม่ได้ ต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อเอาคืนทรัพย์สินนั้น^๖

๓. ส่วนกรณีจังหวัดจะคืนทาวเวอร์เครนให้แก่ ผู้ใดนั้น ทาง อส. พิจารณาแล้วว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่จังหวัดจะต้องเป็นผู้พิจารณาเองว่าผู้ใดเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ที่แท้จริง อส. ไม่อาจก้าวล่วงวินิจฉัย เนื่องจากปัญหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นกรณีที่ต้องพิจารณา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อปรับวินิจฉัยกับข้อกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานผู้หารือต้องเป็นผู้พิจารณาเอง โดยทาง อส. จะพิจารณาตอบข้อหารือเฉพาะกรณีปัญหาข้อกฎหมาย ที่ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วเท่านั้น

อนึ่ง อำนาจและหน้าที่ของ อส. ในการตอบข้อหารือ ตามอุทธรณ์นี้ เป็นไปตาม พ.ร.บ. องค์กรอัยการและ พนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๓ (๒) ที่กำหนดให้ อส. มีอำนาจและหน้าที่ในการให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่

รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ^๗

อนึ่ง กรณีที่ อส. ไม่จำเป็นต้องตอบข้อหารือให้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่^๘

๑). ข้อหารือเกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือ พนักงานอัยการ

๒). ข้อหารือที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของ อนุญาโตตุลาการหรือกระบวนการระงับข้อพิพาท อื่นใดหรือของศาล

๓). ข้อหารือในเรื่องเดียวกับเรื่องที่เคยหารือ หรือเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา

๔). ข้อหารือเกี่ยวกับปัญหาซึ่งมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งทางบริหารได้กำหนดให้ เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจวินิจฉัย ปัญหา นั้น ๆ โดยเฉพาะแล้ว เช่น การเป็นผู้ปฏิบัติงาน เป็นอำนาจของปลัดกระทรวงการคลัง ตามระเบียบ กระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและ การบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้น

๕). ข้อหารือในปัญหาข้อเท็จจริง

๖). ข้อหารือที่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องยังไม่เกิดขึ้น หรือยังไม่ยุติหรือเป็นกรณีสมมติ

๗). การตอบข้อหารือไม่เป็นประโยชน์เพราะเหตุ ของปัญหาที่ข้อหารือนั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว

๘). การตอบข้อหารือที่มีผลกระทบต่อความ ปลอดภัย หรือความมั่นคง หรือผลประโยชน์ อันสำคัญ ของประเทศ

๙). ข้อหารือที่เป็นเรื่องดุลพินิจ หรือนโยบายซึ่ง อยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ พิจารณา

^๖ บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓ (ปรับปรุงโดย ไพโรจน์ วายุภาพ), (กรุงเทพฯ : สนพ.พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), ก.ค. ๒๕๕๓), น.๒๐๐.

^๗ อำนาจ เนตยสุภา, รวิณี ชัยภักดิ์ และคณะ, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ, (พิมพ์ครั้งที่ ๖ แก้ไข เพิ่มเติม), (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, มี.ค. ๒๕๕๙), น.๑๖๑.

^๘ สืบค้นจาก <https://www2.ago.go.th/index.php/csel/45-central/about-csel/876-stepcsel> เมื่อวันที่ ๔ ม.ค. ๒๕๖๔

คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจ

การระงับฟ้อง

ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง*

การดำเนินคดีในศาลแพ่งกฎหมายกำหนดการระงับฟ้องเพื่อนำพยานมาอ้างอิงในศาล ซึ่งโดยหลักทั่วไปฝ่ายใดกล่าวอ้างประเด็นใดก็ต้องมีการระงับฟ้องต่อศาล เพื่อสนับสนุนพยานหลักฐานของตน โดยมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้คือ

มาตรา ๘๔/๑ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

การระงับฟ้องดังกล่าวมีคำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจ ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐๐/๒๕๖๑ วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนี้

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ จำเลยที่ ๑ กู้เงินโจทก์ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยให้โจทก์นำเงินที่กู้ไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของจำเลยที่ ๑ แทนจำเลยที่ ๑ โจทก์นำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของจำเลยที่ ๑ จำนวน ๕ ราย ตามที่จำเลยที่ ๑ ร้องขอ และในวันเดียวกันจำเลยที่ ๑ ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้โจทก์โดยจำเลยที่ ๑ ตกลงผ่อนชำระหนี้เงินกู้แก่โจทก์เป็นเวลา ๑๓ เดือน เดือนละ ๘,๐๐๐ บาท ชำระทุกวันที ๑ ของทุกเดือนเริ่มงวดแรกวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘ สิ้นสุดในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๙ โดยมีจำเลยที่ ๒ สามีมของจำเลยที่ ๑ ร่วมรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวด้วย หลังทำสัญญาจำเลยทั้งสองผิดนัดไม่ชำระหนี้ตั้งแต่ววดแรก โจทก์มีหนังสือทวงถามแล้ว แต่จำเลยทั้งสองเพิกเฉย โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ

๗.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท นับจากวันผิดนัดถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองชำระเงิน ๒,๕๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยทั้งสองให้การว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ได้กู้เงินโจทก์และไม่เคยได้รับเงินจากโจทก์ ทั้งไม่เคยร้องขอให้โจทก์นำเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของจำเลยที่ ๑ จำนวน ๕ ราย ตามที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้อง จำเลยทั้งสองไม่เคยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้โจทก์ ลายมือชื่อในช่องผู้ผ่อนชำระในหนังสือรับสภาพหนี้ไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลยทั้งสอง แต่เป็นลายมือชื่อปลอม หนังสือรับสภาพหนี้เป็นเอกสารปลอม ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ ๑ ชำระเงิน ๑๐๒,๕๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๘) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์กับให้จำเลยที่ ๑ ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์

โดยกำหนดค่าทนายความ ๓,๐๐๐ บาท ยกฟ้องจำเลยที่ ๒ ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๒ ให้เป็นพับ

จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลแทนจำเลยที่ ๑ โดยกำหนด ค่าทนายความรวม ๖,๐๐๐ บาท

โจทก์ฎีกา โดยผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น รับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาในข้อเท็จจริงได้

* ผู้ช่วยอธิการบดี และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ศาลฎีกาวินิจฉัย ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังได้ เป็นยุติว่า จำเลยทั้งสองเป็นสามีภริยากัน ปัญหาต้อง วินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบ ใช้เงินให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือไม่ เห็นว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองชดใช้หนี้เงิน กู้ให้แก่โจทก์ตามหนังสือสัญญารับสภาพหนี้ ซึ่งจำเลย ทั้งสองให้การต่อสู้ว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ได้กู้เงินโจทก์และ ไม่เคยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้ไว้แก่โจทก์ ลายมือชื่อ ในช่องผู้ผ่อนชำระในหนังสือรับสภาพหนี้มิใช่ลายมือชื่อ ของจำเลยทั้งสองแต่เป็นลายมือชื่อปลอมดังนี้ ภาระ การพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงแห่งเอกสารหนังสือรับ สภาพหนี้จึงตกแก่โจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธี พิเคราะห์ความแย้ง มาตรา ๘๔/๑ มิใช่ตกแก่จำเลยที่ ๑ ดังที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัย ซึ่งโจทก์คงมีเพียงตัวโจทก์เป็น พยานเบิกความเพียงปากเดียวลอย ๆ อ้างว่า จำเลยที่ ๑ กู้เงินโจทก์จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตามฟ้อง แล้วให้ โจทก์นำเงินจำนวนดังกล่าวไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ๕ ราย ของจำเลยที่ ๑ แทนจำเลยที่ ๑ โดยโจทก์ไม่มี ประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับข้อตกลง ดังกล่าว หรือเจ้าหนี้ทั้ง ๕ ราย ที่ได้รับเงินจากโจทก์ ตามข้อตกลงมานำสืบสนับสนุนให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ แต่อย่างใด ทั้งโจทก์ยังเบิกความตอบคำถามตั้งด้วยว่า เจ้าหนี้ทั้ง ๕ ราย ดังกล่าวนั้น แท้จริงคือเจ้าหนี้ของโจทก์ ซึ่งขัดแย้งกับคำเบิกความของโจทก์เอง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดูหนังสือรับสภาพหนี้แล้ว ก็ปรากฏว่ามี ข้อพิรุธน่าสงสัยหลายประการดังที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๗

ได้วินิจฉัยไว้โดยละเอียดชัดเจนแล้ว ในขณะที่จำเลย ที่ ๑ นำสืบยืนยันว่า จำเลยที่ ๑ มิได้กู้เงินโจทก์และมีได้ ลงลายมือชื่อในหนังสือรับสภาพหนี้แต่อย่างใด เมื่อ ภาระการพิสูจน์ตกแก่โจทก์ดังกล่าว แต่พยาน หลักฐานของโจทก์ยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑ ทำหนังสือ รับสภาพหนี้ให้ไว้แก่โจทก์ตามฟ้อง โจทก์จึงต้องเป็น ฝ่ายแพ้คดีที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ วินิจฉัยและพิพากษา ยกฟ้องโจทก์มานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของ โจทก์ฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืนให้โจทก์ใช้ค่าทนายความในชั้นฎีกา ๓,๐๐๐ บาท แทนจำเลยที่ ๑

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้

หลักการสำคัญของภาระพิสูจน์ คือ คู่ความฝ่ายใด กล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้ คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น คดีนี้ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองชดใช้หนี้เงินกู้ให้แก่โจทก์ ตามหนังสือสัญญารับสภาพหนี้ จำเลยทั้งสองให้การ ต่อสู้ว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ได้กู้เงินโจทก์และไม่เคยทำหนังสือ รับสภาพหนี้ให้ไว้แก่โจทก์ ลายมือชื่อในช่องผู้ผ่อนชำระ ในหนังสือรับสภาพหนี้มิใช่ลายมือชื่อของจำเลยทั้งสอง แต่เป็นลายมือชื่อปลอม ภาระการพิสูจน์ความถูกต้อง แท้จริงแห่งเอกสารหนังสือรับสภาพหนี้ตกแก่โจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแย้ง มาตรา ๘๔/๑ มิใช่ตกแก่จำเลยที่ ๑

ผลกระทบของสัญญาอัจฉริยะผ่านบล็อกเชน ต่อวิชาชีพนักกฎหมาย

Impact of blockchain smart contract to the legal professionals

สิริสิทธิ์ อนันตสมบุรณ์*
เพชรรัตน์ สพรังผล**

เทคโนโลยีบล็อกเชนซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้สัญญาอัจฉริยะเกิดขึ้น ได้รับการพัฒนาขึ้นจากแนวคิดเรื่องธุรกรรมต่าง ๆ สำเร็จขึ้นได้โดยปราศจากการแทรกแซงของบุคคลที่สาม คนกลาง ผู้ซื้อขาด หรือศาล การทำธุรกรรมผ่านเทคโนโลยีบล็อกเชนนี้ทำให้หลักเสรีภาพในการทำธุรกรรมเป็นผล อย่างไรก็ตาม ต้องสังเกตต่อไปว่าประเด็นนี้จะเป็นเรื่องเดียวกับหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ยังไม่ชัดเจนว่าสัญญาอัจฉริยะฉบับใดจะสามารถใช้บังคับได้ตามกฎหมาย อาจเป็นเพราะจากคู่สัญญาเองที่ไม่ต้องการให้มีผลบังคับ และ/หรือเพราะศาลเองที่ไม่รับรองให้ใช้บังคับก็เป็นได้ เรื่องที่เหมือนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ในขั้นตอนการพัฒนาเทคโนโลยีสัญญาอัจฉริยะก็คือ กฎหมายว่าด้วยนิติกรรมสัญญาที่ใช้ปัจจุบันไม่น่าจะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการตัดสินข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาอัจฉริยะ

The blockchain technology that makes smart contracts possible was developed with a view to enabling transactions to be made end-to-end without the intervention of third parties, intermediaries, adjudicators or courts. In this sense, it achieves in principle complete freedom of interaction. Whether this is the same thing as freedom of contract, however, remains to be seen. It is not yet clear, for example, which smart contracts will be legally enforceable, either because the parties do not want them to be, and/or because the courts do not recognize them as

being so. What seems inevitable at this stage in the development of smart contract technology is that conventional contract law in its current form is unlikely to be the most effective way of adjudicating smart contract disputes.^๑

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อแตกต่างระหว่างสัญญาทั่วไปกับสัญญาอัจฉริยะคือ ประสิทธิภาพด้านการรักษาความปลอดภัยของสัญญาอัจฉริยะจะมีปัญหาน้อยกว่าสัญญาทั่วไปมาก เพราะลักษณะการทำธุรกรรมอัตโนมัติ นั้นจะเกิดขึ้นในสัญญาอัจฉริยะมากกว่าสัญญาในรูปแบบดั้งเดิม โดยผลลัพธ์นั้นจะเป็นไปตามความคาดหวังของคู่สัญญาด้วย ดังนั้น ปัญหาใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นน้อยลง หลังจากการทำธุรกรรมเกิดขึ้น (กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือปัญหานั้นจะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลน้อยลง) การดำเนินการทางธุรกรรมอัตโนมัติหมายความว่าคู่สัญญาฝ่ายต่าง ๆ มีอิสระในการกำหนดเนื้อหาของสัญญา ระบบบล็อกเชนและระบบจะปฏิบัติตามคำสั่งที่คู่สัญญาที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า ดังนั้น วิธีการทำงานของสัญญาอัจฉริยะย่อมหมายรวมถึงการทำธุรกรรมใด ๆ ในสัญญาซึ่งมีแนวโน้มจะเน้นการชดเชยเยียวยามากกว่าการแก้ไขการบังคับใช้กฎหมายตามปกติ ไม่ว่าจะระบบกฎหมายจะดำเนินการตามนี้ได้มากเพียงใด จะเป็นตัวกำหนดความมีอิสระของผู้ใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำสัญญาที่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย เพื่อให้ชัดเจนว่าเหตุใดสัญญาอัจฉริยะจึงแตกต่างอย่างชัดเจนจากสัญญาทั่วไป จึงควรระบุด้านนิยามสั้น ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นการพิเคราะห์ทางกฎหมาย

* ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา, น.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง), น.บ.ท, Mini LL.M., Chicago-Kent College of Law, LL.M. in International Economic and Business Law, Kyushu University

** ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา, น.บ., น.บ.ท., LL.M. in Commercial Law, University of Bristol, LL.M. in International Trade Law, University of Essex

^๑ Smart contract, Global, November 2019, available at <https://www.nortonrosefulbright.com/en-th/knowledge/publications/1bcd200/smart-contracts> (visited 25 November, 2019)

One reason for this is that securing performance will be far less of a problem under smart contracts than it is in relation to conventional contracts: the automated nature of the former means that actions are far more likely to be executed than those promised in the traditional way, as well as that their results might accord with the parties' expectations. Any issues are therefore fewer to arise (or at least to be brought to the court's attention) after a transaction has occurred. Automated execution means that parties are free to determine the contents of their agreements, and that machines will abide by those agreed instructions. The way in which smart contracts operate, therefore, means that any adjudication of them is likely to need to emphasize restorative rather than enforcement remedies. The extent to which the law chooses to do this will effectively determine how free smart technology users are to make legally recognized contracts. In order to make clear how and why smart contracts differ so markedly from conventional contracts, it is worth setting out a brief description of the relevant technology before turning to its legal analysis.

เมื่อผู้ร่างสัญญาออกสัญญาอัจฉริยะขึ้น ระบบจะดำเนินการอัตโนมัติโดยไม่มีผู้ร่างสัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการกระจายศูนย์กลางเพราะสัญญาดังกล่าวอยู่ในคอมพิวเตอร์หลายล้านเครื่องทั่วทั้งบล็อกเชน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต้องได้รับการยอมรับจากผู้ใช้งานทุกคน สัญญาอัจฉริยะนั้นทำงานโดยอัตโนมัติ ซึ่งสามารถดำเนินการตามเงื่อนไขของสัญญาด้วยตัวเองตามโปรแกรม รวมถึง การจ่ายหรือการเก็บเงินด้วย อีกทั้ง สัญญาอัจฉริยะมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง หากไม่มีการดำเนินการตามที่ตกลงกันโดยการระบุรหัสที่ถูกต้อง ระบบก็จะไม่ดำเนินการชดเชยตามสัญญาด้วย

Once the contract initiator launches the smart contract, it performs without further action

from the initiator. It is decentralized because it resides on millions of computers throughout the blockchain that any change of contract must be confirmed by all users. A smart contract is auto enough in that it executes the terms of the contract on its own, according to its programming, including distributing or collecting money. Trust is one of the issues that smart contracts overcome. If an agreed upon action is not undertaken, then the code simply will not execute the agreed upon remuneration.^๒

ในปัจจุบันเทคโนโลยีบล็อกเชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในภาคธุรกิจออนไลน์ของประเทศไทย ในอนาคต จะมีการใช้สัญญาอัจฉริยะในวงกว้าง ซึ่งจะส่งผลให้มีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างผู้คนในสังคมไทยเพิ่มขึ้นอีก จึงอาจเป็นเหตุให้มีข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาอัจฉริยะผ่านบล็อกเชน ดังนั้นการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยสัญญาอัจฉริยะย่อมเป็นกลไกที่มีความจำเป็นในการใช้บังคับในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลยุติธรรม และยิ่งจะทำให้รายละเอียดของกฎหมายในกระบวนการพิจารณาพิพากษา มีความทันสมัย สมเหตุสมผล และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

At present, blockchain technology is increasing more significantly for the Thai online business sector. In the future, there will be broader use of the blockchain smart contract, which will bring a lot of electronic transactions between the people in Thai society. As a consequence, there will also likely be conflicts that arise from use of the blockchain smart contract between two parties of the contract. Therefore, new provisions of blockchain smart contract law should be a significant mechanism for applying in the procedure of a trial and also will provide the substantial content of the law for the court's decision process to be more modern and more reasonable in the interests of fairness.^๓

^๒ Ibid

^๓ Sirisit Anantasomboon, AN ANALYSIS OF THE ELECTRONIC TRANSACTION LAW OF THAILAND IN RELATION TO SMART CONTRACTS ON BLOCKCHAIN (August 5th, 2020)

อุทาหรณ์

...จำเลยเก็บขยะและแยกขยะที่พอขายได้ นำแผ่นวีซีดีภาพยนตร์ ๘๓ แผ่น และแผ่นซีดีเพลง ๑๓ แผ่น มาวางขายกับพื้นในบริเวณแผงลอยตลาด โดยขายปะปนกับหม้อหุงข้าว และรองเท้าเก่า ต่อมาถูกตำรวจจับ จำเลยยอมรับว่าขายจริง แต่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการ แต่ในที่สุด... จำเลยต้องตกเป็นผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวัสดุวีดีทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗๙ ต้องโทษปรับ ๒๐๐,๑๐๐ บาท แต่คำรับสารภาพจำเลยได้รับการลดโทษให้ ๑ ใน ๓ คงปรับจำนวน ๑๓๓,๔๐๐ บาท

...เด็กหญิงวัย ๑๕ ปี ถูกตัวแทนลิขสิทธิ์ดำเนินการล่อซื้อจับกุมสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากได้ประดิษฐ์กระทงขายโดยติดรูปตัวการ์ตูนดัง หลังจากมีคนโทรมาสั่งให้ประดิษฐ์กระทง แต่เมื่อนำกระทงไปส่งให้ตามที่นัดเอาไว้ กลับถูกตัวแทนลิขสิทธิ์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเพื่อดำเนินคดี ...

กฎหมาย : การบังคับใช้

จากกรณีอุทาหรณ์ที่กล่าวข้างต้น ล้วนเป็นผลพวงจากการที่เขาเหล่านั้นกระทำที่ผิดต่อ “กฎหมาย” ที่ผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมืองตราขึ้นใช้บังคับทั้งสิ้น

ไม่ว่าจะเป็นกรณีความผิดตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมกิจการเทพและวัสดุโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันรวมทั้งปรับปรุงระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการตรวจพิจารณา ประกอบกับกิจการภาพยนตร์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมเป็นเหตุผลสำคัญ^๑

โดยความผิดของจำเลยเก็บขยะและนำแผ่นวีซีดี

ภาพยนตร์วางขายกับพื้นในบริเวณแผงลอยตลาด โดยขายปะปนกับหม้อหุงข้าว และรองเท้าเก่าตามอุทาหรณ์ดังกล่าว ต้องด้วยมาตรา ๓๘ และมาตรา ๗๙ ซึ่งบัญญัติห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทนเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน^๒ หรือ

กรณีความผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขมาตรการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ และอัตราโทษการละเมิดกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงมาตรการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ดังกล่าวและเพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งานในด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม และงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น^๓

โดยความผิดของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหญิงวัย ๑๕ ปี ถูกตัวแทนลิขสิทธิ์ดำเนินการล่อซื้อจับกุมสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากได้ประดิษฐ์กระทงขายโดยติดรูปตัวการ์ตูนดังตามอุทาหรณ์ดังกล่าว ต้องด้วยมาตรา ๓๐, ๓๑ และ ๗๐ ซึ่งบัญญัติให้ผู้ที่ทำซ้ำหรือดัดแปลง หรือผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ถ้าได้กระทำเช่นนั้นจะมีลักษณะเป็นการขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน หรือแจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ต้องโทษทางอาญาทั้งจำคุกทั้งปรับ^๔ นั่นเอง

* สำนักงานคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด
^๑ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๒ ก หน้า ๑๑๖ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๑)
^๒ ดูเชิงอรรถ ๑
^๓ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๑ ตอนที่ ๕๙ ก หน้า ๑ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๗)
^๔ ดูเชิงอรรถ ๓

“ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” ไม่ใช่ข้อแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดชอบ

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายยอมให้สังคมหยิบยกเอา “ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” เป็นข้อแก้ตัวของสมาชิกในสังคมได้ ผู้กระทำความผิดทุกคนต่างจะอ้างว่า การกระทำของตนที่เป็นความผิดต่อกฎหมายนั้น เกิดจากตนไม่รู้กฎหมาย หรือเข้าใจกฎหมายผิดไป และไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ต้องรับโทษ ก็จะเป็นผลให้สังคมไร้กรอบกติกาที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์เพื่ออยู่ร่วมกันให้เกิดความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย อันจะยังผลร้ายต่อสังคมอย่างรุนแรงเช่นกัน ดังนั้น “รัฐ” จึงสร้างกลไกเกี่ยวกับการเผยแพร่การประกาศใช้บังคับ “กฎหมาย” ตลอดจน การเผยแพร่ต่อสาธารณะเพื่อรับรู้ไว้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยตราไว้ใน “กฎหมาย” ให้ทุกคนต้องถือปฏิบัติตาม ดังเช่น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ เมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย รวมทั้ง ประกาศใน “ราชกิจจานุเบกษา” แล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้^๖ หรือในกรณีของเนื้อหาสาระในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งจะบัญญัติเงื่อนไขเกี่ยวกับการมีผลบังคับใช้ “กฎหมาย” เพื่อสาธารณะรับรู้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อ “ปิดปาก” ผู้กระทำความผิดจากการกล่าวอ้างว่า “กระทำของตนที่เป็นความผิดต่อกฎหมายนั้นเกิดจากตนไม่รู้กฎหมาย หรือเข้าใจกฎหมายผิดไป”

นอกจากนี้ กฎหมายแม่บทฉบับสำคัญที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำของประชาชนในบางกรณีให้เป็นความผิดทางอาญา และกำหนดโทษทางอาญา ดังเช่น ประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้กำหนดเงื่อนไขบังคับเพื่อตอกย้ำแนวคิด “ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน ไม่ใช่ข้อแก้ตัว

“ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในสังคม

ด้วยบริบทของสังคมที่สับสนทอดยาวนานว่า “กฎหมายเป็นพื้นเพอที่สำคัญของรัฐในการกำหนดกรอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ทั้งในเชิงจำกัดสิทธิหรือห้ามการกระทำและกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคมต้องกระทำ” โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอีกหนึ่งพื้นเพอที่คอยขับเคลื่อนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ใน “กฎหมาย” ลงไปสู่ภาคปฏิบัติ จึงทำให้มิติ “การมีส่วนร่วมของของประชาชน” นับตั้งแต่การก่อกำเนิดของกฎหมาย ไปจนถึงการนำกฎหมายไปสู่การบังคับใช้กับวิถีชีวิตของประชาชนยังเป็นภาพที่เลือนลางขาดความคมชัด

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติถึงการลงโทษผู้กระทำความผิด ให้กระทำโดยคำนึงถึงสภาพและพฤติการณ์ผู้กระทำความผิดในแต่ละกรณี หากปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติพึงได้ว่า ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษอาจอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดแสดงพยานหลักฐานต่อศาลก็ได้ และถ้าศาลเชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้^๕ เป็นอีกบริบทหนึ่งที่สะท้อนภาพของสังคมโดยนัยว่า “ความไม่รู้กฎหมาย” เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในสังคม ที่ใคร ๆ ก็ไม่อาจปฏิเสธได้เลย

^๕ ประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๖๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่า ตามสภาพและพฤติการณ์ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และถ้าศาลเชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก หน้า ๑ วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐)

“มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

ให้พ้นจากความรับผิดชอบ” ไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้...”^๗

ด้วยเหตุนี้ กรณีตามสภาพและพฤติการณ์อุทธรณ์ดังกล่าว เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงจากการรับสารภาพของจำเลยหรือผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหญิงผู้กระทำความผิดว่า ได้กระทำการนั้น ๆ จริง ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด การกระทำความผิดของเขาเหล่านั้น จึงถือเป็นความผิดในตัวเองที่เขาเหล่านั้นย่อมรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย จำเลยและผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กหญิงจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้^๘ ทั้งนี้ ตามกลไกของกฎหมายนั่นเอง

“ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” ปัญหาสังคมที่รอการแก้ไข

หากได้พินิจพิเคราะห์ในประเด็นเฉพาะเกี่ยวกับ “ความไม่รู้กฎหมาย” จากข้ออ้างของผู้กระทำความผิดจากอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้นและอุทธรณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใน

สังคมอย่างต่อเนื่อง อาจพอจำแนกมูลเหตุและลักษณะของ “ความไม่รู้กฎหมาย” ในบริบทของสังคมไทยได้พอสังเขป ดังนี้

(ก) “ความไม่รู้กฎหมาย” เพราะไม่รู้ว่ เนื้อหาของกฎหมายบัญญัติข้อห้ามไว้เช่นนั้น บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนไว้เช่นนั้น หรือบัญญัติให้เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำอย่างนั้นอย่างนี้ เนื่องจากลักษณะทางเทคนิคด้านภาษา โครงสร้าง และองค์ประกอบของกฎหมาย

จากบทบัญญัติที่เป็นฐานแห่งความผิดตามอุทธรณ์ข้างต้น เช่น

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑

“มาตรา ๓๘ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน...”

“มาตรา ๗๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือประกอบกิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่”

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๓๐ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๕ (๕) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (๑) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว”

มาตรา ๓๑ ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (๑) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (๒) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๓) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (๔) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร”

^๗ ดูเชิงอรรถที่ ๕

^๘ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๕๐/๒๕๔๒

เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ด้วยภาษา โครงสร้าง และ องค์ประกอบของกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นในแต่ละ ฉบับอย่างซับซ้อน ละเอียดลละเอียดพิถีพิถัน โดยเฉพาะ กฎหมายในเชิงเทคนิคบางฉบับ ดังเช่น พระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้น ประกอบด้วย บุคคลหรือตัวละครทั้งในลักษณะของ ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ลักษณะของการกระทำที่ต้องห้าม ประเภทหรือรูปแบบของการกระทำที่ต้องห้าม เจตนาของการกระทำที่มีทั้งเจตนาธรรมดาและเจตนาพิเศษของการกระทำ ตลอดจน บทลงโทษทั้งในทางอาญาและทางแพ่ง โดยใช้ภาษาทางวรรณกรรม โครงสร้าง และองค์ประกอบ ของกฎหมาย อย่างละเอียดอ่อน เพื่อสื่อสะท้อนให้เห็น คุณค่าของการเปลี่ยนแปลงและการส่งเสริมให้มีการ มาตรการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ การสร้างสรรค์งานในด้าน วรรณกรรม ศิลปกรรม และงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศใน ระบบกฎหมาย นั้น แม้นักกฎหมายยังแปลความหรือ ตีความหรือบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกันและคลาดเคลื่อนกัน ไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ไปไม่น้อย เมื่อ เป็นเช่นนี้ การที่ประชาชนที่ต่างสาขาอาชีพหรือกลุ่มผู้ด้อย โอกาสทางการศึกษาจะเข้าถึงองค์ความรู้ของกฎหมาย เหล่านี้ยิ่งย่ำแย่ยิ่ง จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากยิ่ง

จากถ้อยคำของจำเลยที่ได้ให้การรับสารภาพว่า เป็น คนชายชืดจริง โดยตนก็ไม่รู้กฎหมาย กิติ หรือ จากถ้อยคำ ของเด็กหญิงวัย ๑๕ ปี ที่ถูกจับกุมสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากได้ประดิษฐ์กระถางขายโดยตีรูปตัวการ์ตูน ดำเนินคดี โดยเด็กหญิงก็ไม่รู้ว่าประดิษฐ์กระถางขายโดย ตีรูปตัวการ์ตูนดังกล่าวผิดกฎหมาย ตามอุทธรณ์ข้างต้น ย่อมเป็นภาพสะท้อนมิติของ “ความไม่รู้กฎหมาย” ของ สมาชิกในสังคมได้อย่างคมชัดทีเดียว

(ข) ปริมาณของ “กฎหมาย” จำนวนมากมหาศาล จนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและยากต่อการ เข้าถึงและเรียนรู้

ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงช่วงเวลาก่อนประกาศใช้บังคับ พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘^๙ ประเทศไทยถูกสะสมทับถมไว้ด้วย “กฎหมาย” เป็นจำนวนมากมหาศาล และจากการสำรวจ

เบื้องต้น พบว่า จำนวนกฎหมายบางส่วนที่อยู่ในความรับ ผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ จำนวน ๒๐ กระทรวง รวมทั้ง ส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และอื่น ๆ มีทั้งสิ้น ๗,๓๔๖ ฉบับ ที่อยู่ในข่ายต้องดำเนินการพิจารณา ทบทวนความเหมาะสม^{๑๐} แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณา ทบทวนความเหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมายและ ปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงต่าง ๆ จนกฎหมายเหล่านั้นกลายเป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาประเทศ และยากต่อการเข้าถึงและเรียนรู้โดย ประชาชนที่ต่างสาขาอาชีพหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทาง การศึกษา จะยิ่งทำให้มิติของ “ความไม่รู้กฎหมาย” ยิ่งรากลึกลงในบริบทของสังคม จนอาจนำมาซึ่งปัญหาและ อุปสรรคต่อการจัดระเบียบสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย ได้ยากยิ่งขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ

(ค) การเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดย “รัฐ” ยังไม่เอื้อ อำนวยให้ประชาชนหรือผู้บริโภคเข้าถึงเนื้อหากฎหมายได้ อย่างกว้างขวางง่ายดายหรือไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของ ประชาชนหรือผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็ว

จากบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ของการที่ประชาชน จำต้อง “รู้กฎหมาย” และต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด นั้น ไม่ว่าจะถูกสังคมวิพากษ์ในแง่มุมใดก็ตาม เราไม่อาจ ปฏิเสธได้ว่า เมื่อกฎหมายถูกประกาศใน “ราชกิจจานุเบกษา” ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ และสมาชิกของ สังคมจะอ้าง “ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” เป็น ข้อแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้ตามที่ได้กล่าวมา ข้างต้น ย่อมเป็นผลให้ “การรู้กฎหมาย” เป็นมิติที่เชื่อมโยงการเข้าถึง “ราชกิจจานุเบกษา” อย่างเป็นหนึ่งเดียว หากสมาชิกในสังคมต้องการจะรู้ว่า “ลักษณะของการ กระทำที่ต้องห้าม ประเภทหรือรูปแบบของการกระทำ ที่ต้องห้าม เจตนาของการกระทำที่มีทั้งเจตนาธรรมดาและ เจตนาพิเศษของการกระทำ ตลอดจน บทลงโทษทั้งในทาง อาญาและทางแพ่ง” อย่างถูกต้องถ่องแท้ สมาชิกในสังคม ก็จะต้องเข้าถึงเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจจากกฎหมาย ฉบับนั้นที่ถูกประกาศใน “ราชกิจจานุเบกษา” เป็นสำคัญ แต่ด้วยคุณลักษณะของ “ราชกิจจานุเบกษา” “ไม่ว่า จะเป็นรูปแบบและลักษณะของเนื้อหาของ “ราชกิจจา

^๙ ถูกยกเลิกโดยมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ในเวลาต่อมา

^{๑๐} รายงานประจำปี ๒๕๕๙, สรุปผลการปฏิบัติการตามพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘, หน้า ๔๖

นุเบกษา” ซึ่งถูกจำแนกออกเป็น ๔ ประเภท คือ ประเภท ก ซึ่งเรียกว่า ฉบับกฎหมาย เป็นการประกาศเกี่ยวกับกฎหมายทั้งหลายทั้งปวง และเรื่องสำคัญที่ประชาชนทั่วไปควรได้รับทราบ ตลอดจน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คำพิพากษาของศาลปกครอง ประเภท ข ซึ่งเรียกว่า ฉบับทะเบียนฐานันดร เป็นการประกาศเกี่ยวกับหมายกำหนดการ และข่าวในพระราชสำนัก เป็นการประกาศเกี่ยวกับสถาปนาและถอดถอนสมณศักดิ์ รายชื่อผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญราชการ หรือยศ รายชื่อผู้ถูกเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือถูกถอดยศ และรายชื่อผู้ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือเหรียญตราต่างประเทศ หมายกำหนดการพระราชพิธีต่าง ๆ และข่าวในพระราชสำนัก ประเภท ค ซึ่งเรียกว่า ฉบับทะเบียนการค้า เป็นการประกาศเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด การเปลี่ยนแปลง และการเพิกถอนทางทะเบียน และประเภท ง ซึ่งฉบับประกาศและงานทั่วไป เป็นการประกาศเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุในประเภท ก ประเภท ข และประเภท ค หรือ

ช่องทางการเผยแพร่เอกสาร “ราชกิจจานุเบกษา” สู่สาธารณชน เมื่อเทียบเคียงกับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารประเภทอื่น ๆ ที่ประชาชนสามารถจับต้องและเข้าถึงได้อย่างแพร่หลายและหลากหลายรูปแบบทั้งการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) โดยผู้ส่งข้อมูลข่าวสารเป็นฝ่ายส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับเพียงอย่างเดียวในลักษณะของสื่อสารสาธารณะ เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือบอร์ดประกาศ เป็นต้น และการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) โดยผู้ส่งและผู้รับข้อมูลข่าวสารสามารถโต้ตอบกันได้ทั้งสองทางเดียวกัน เช่น สื่อการตลาดออนไลน์ ซึ่งสามารถสร้างเอกลักษณ์และความประทับใจ ความสะดวกรวดเร็วแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ช่องทางหรือรูปแบบการเผยแพร่เอกสาร “ราชกิจจานุเบกษา” สู่สาธารณชนยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนหรือผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็วเท่าใดนัก และด้วยข้อจำกัดการเข้าถึงเอกสารที่เป็นตัวจักรกลสำคัญในการเผยแพร่กฎหมายเช่นว่านี้ จึงทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคศึกษาต่อการค้นคว้ากฎหมายจาก “ราชกิจจานุเบกษา” ของสมาชิกในสังคมหรือประชาชนที่ต่างสาขาอาชีพหรือ

กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่ไม่น้อยทีเดียว

(ง) กระบวนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภาครัฐและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในมิติ “กฎหมาย” ไปสู่ภาคประชาชนยังขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง ด้วยองค์ประกอบของมิติ “กฎหมาย” และสังคมที่มีการเพิ่มปริมาณขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีสลับซับซ้อนในยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารและกระบวนการสร้างองค์ความรู้จึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม การบริหารจัดการระบบราชการด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภาครัฐให้สอดคล้องกับความพึงพอใจแก่ประชาชน ผู้รับบริการหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายต้องตระหนักถึงความสำคัญ และเปิดระบบขององค์กรด้วยการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมให้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างการรับรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ “กฎหมาย” ไปสู่สมาชิกในสังคมตามพลวัตรของการเปลี่ยนแปลงในมิติของ “กฎหมาย” อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำพาให้กระบวนการเรียนรู้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ “กฎหมาย” สัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง

สำนักงานอัยการสูงสุด กับ ความไม่รูกฎหมายของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีภารกิจเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมถึงการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้จัดตั้ง “สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน” หน่วยงานราชการทั้งในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดต่าง ๆ

“จะแก้คำว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบไม่ได้”

สคช.

**มีปัญหาทางกฎหมาย
ปรึกษา...สคช.**

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย
แก่ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการสูงสุด
ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทร. 1157, 0-2515-4041-2, 0-2515-4054-5

ถนนหน้าทับเกษม แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 0-2222-8121-5 ต่อ 102, 105, 0-2223-2945

ถนนเอกชัย แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ โทร. 0-2415-0020-3 ต่อ 313,314

ถนนมิตรภาพบุรีรัมย์ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ โทร. 0-2540-3486

และที่สำนักงานอัยการทั่วประเทศ

ทุกจังหวัด เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนระหว่างประเทศ^{๑๑} โดยเฉพาะในภารกิจกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายต่าง ๆ แก่ประชาชน นั้น “สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน” ได้ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนทั้งในเชิงรุกและเชิงรับด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งรูปแบบการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way

Communication) และรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ดังกล่าวข้างต้นอย่างแพร่หลาย สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ภายใต้แผนปฏิบัติการงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อมุ่งมั่นยกระดับสังคมและเติมเต็มความเหลื่อมล้ำในมิติการด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและความครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น

“สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน” ในสำนักงานอัยการสูงสุด จึงเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสื่อ นำพาองค์ความรู้ใน “กฎหมาย” ไปสู่ประชาชนแบบจับต้องได้ง่ายขึ้นตามวิถีชีวิตของประชาชนที่ต่างสาขาอาชีพหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพื่อ “สร้างความตระหนักรู้” ด้วยการปลูกและปลูกจิตสำนึกประชาชนที่ต่างสาขาอาชีพหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้เกิดความ “ตระหนักรู้” ถึงโทษภัยและผลกระทบจากการละเมิดกฎหมาย ด้วยเจตจำนงในการขจัดปัญหาในมิติของ “ความไม่รู้กฎหมาย” ที่เปรียบเสมือนหลุมดำในสังคมให้บรรเทาเบาบางและเลื่อนหายหมดสิ้นไปในท้ายที่สุด และนำพาความยุติธรรม ความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อยคืนกลับมาสู่สังคม ได้สมเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ตามแนวทางพระบรมราชวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะอัยการ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างความยุติธรรมของประเทศ ว่า “อัยการเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติเพื่อความเจริญ เพื่อความยุติธรรมของประเทศ ถ้าท่านปฏิบัติดีจะเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศชาติมีความระเบียบเรียบร้อย การปกครองต้องมีระเบียบ ต้องมีความเรียบร้อย คือ จะต้องมีความยุติธรรม อัยการมีส่วนสำคัญในการสร้างความยุติธรรมของประเทศ ถ้ามีความยุติธรรม ทำให้ประเทศอยู่เย็นเป็นสุขได้”

^{๑๑} ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๔ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๖๖ ก หน้า ๙ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๔)

ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับสิทธิ และอำนาจในการฟ้องคดีอาญา

ดร.รณกฤต วรธนัชชากุล*

บทความเรื่องระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญานี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดและความเป็นมาของผู้มีสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญา และวิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน และด้วยมีเนื้อที่จำกัด ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงเรื่องนี้เพียงโดยย่อ ดังนี้

๑. แนวคิดและความเป็นมาของผู้มีสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญา

ระบบกล่าวหาเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่เก่าแก่ที่สุดโดยเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่ใช้ตั้งแต่ในสมัยกรีกโบราณ ในช่วงต้นของกรุงโรม และในช่วงสมัยยุคกลางในทางประวัติศาสตร์วิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาเป็นวิธีพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นก่อน เนื่องจากเป็นวิธีพิจารณาคดีที่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่ยังไม่ได้มีความเจริญและวิวัฒนาการมาก^๑

ระบบกล่าวหาจึงเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่มีลักษณะดั้งเดิม โดยเป็นวิธีพิจารณาคดีของเอกชน (une procédure privé) คือ อยู่ในกรณการดำเนินการของคู่ความ ตามคำกล่าวที่ว่า คดีเป็นเรื่องของคู่ความ “le procès est la chose des parties” โดยคู่ความจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของคดี และกำหนดความเป็นไปของคดี ระบบวิธีพิจารณาคดีที่เป็นระบบกล่าวหาที่รัฐต้องการให้การดำเนินคดีอาญาดำเนินการโดยผู้กล่าวหา (accusateur) เท่านั้น ดังนั้น ผลที่ตามมาคือ หากผู้กล่าวหาไม่ได้ดำเนินการใด ศาลก็ไม่สามารถนำ

คดีนั้นมาพิจารณาได้ แม้ว่าผู้พิพากษาจะรู้ถึงคดีที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการส่วนตัวก็ตาม ดังนั้น ระบบกล่าวหาจะเป็นการดำเนินคดีที่บุคคลหนึ่งกล่าวหาอีกบุคคลหนึ่ง ตามคำกล่าวที่ว่า ถ้าไม่มีข้อกล่าวหาก็ไม่มีผู้พิพากษา “pas d’accusation, pas de juge” และหากผู้กล่าวหาถอนข้อกล่าวหาของตน ศาลจะไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้นอีกต่อไป เนื่องจากการถอนข้อกล่าวหาทำให้การดำเนินคดีต้องสิ้นสุดลง^๒

การริเริ่มดำเนินคดีในระบบกล่าวหาจึงเป็นการดำเนินการโดยผู้กล่าวหา (accuser หรือ accusateur) ในช่วงยุคเริ่มแรก ผู้กล่าวหา (accusateur) ซึ่งเป็นผู้ร้องขอให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินคดีเพื่อลงโทษ ผู้ที่ตนกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น เป็นตัวผู้เสียหายเองหรือญาติ หรือครอบครัวของผู้เสียหายหรือในบางครั้งประชาชนทุกคนก็เป็นผู้กล่าวหาได้^๓ โดยการกล่าวหาให้มีการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้น แต่ก็นำมาซึ่งภาระแก่ผู้กล่าวหาในการที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินคดีตลอดทั้งคดี และต้องเผชิญกับการต่อสู้คดีจากอีกฝ่ายหนึ่ง และภายใต้กฎหมายที่ใช้ในขณะนั้น (la loi du talion) ถ้าผู้กล่าวหาแพ้คดี ผู้กล่าวหาต้องรับโทษที่ตนร้องขอให้ลงโทษอีกฝ่ายหนึ่ง และในบางครั้งผู้กล่าวหาที่ถอนข้อกล่าวหาออกจากกรณการพิจารณาคดีทำให้การดำเนินคดีอาญาต้องสิ้นสุดลง จนทำให้วิธีพิจารณาคดีในสมัยกรีกและโรมันต้องกำหนดให้ผู้กล่าวหาสาบานตนว่าจะดำเนินคดีไปจนถึงที่สุดโดยไม่มีการถอนข้อกล่าวหา

* น.บ. (ธรรมศาสตร์) น.บ.ท. D.S.U. (PANTHÉON-ASSAS (PARIS II)) สาขากฎหมายแพ่ง, D.E.A. สาขากฎหมายเอกชน, DOCTORAT EN DROIT PRIVÉ (NOUVEAU RÉGIME) STRASBOURG (เกียรตินิยมดีมาก) สาขากฎหมายเอกชน, ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงานกระบวนการยุติธรรม สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

^๑ Corinne RENAULT-BRAHINSKY, *Procédure Pénale*, 18e édition (Gualino, 2017-2018), p. 25.

^๒ Ibid., p.25; Serge GUINCHARD, Jacques BUISSON, *Procédure Pénale*, 7e édition (LexisNexis, 2011), p. 40.

^๓ Corinne RENAULT-BRAHINSKY, Op. cit., p. 25.

หลังจากนั้น เมื่อมีปัญหาในการฟ้องคดีอาญา เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง จึงค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้กล่าวหาต้องเป็นบุคคลที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ (accusateur spécialisé) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของ บุคคลต่าง ๆ ในการกล่าวหาผู้ใดเป็นคดี และจากนั้น จึงได้มีการกำหนดให้ผู้กล่าวหาต้องเป็นอัยการซึ่งมีหน้าที่ ในการฟ้องคดีและเป็นตัวแทนในการรักษาประโยชน์ ของส่วนรวม^๔

๒. วิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา

ต่อไปจะได้อธิบายถึงวิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มีอำนาจในการฟ้องคดี ในประเทศฝรั่งเศสที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบไต่สวน และในประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา

๒.๑ วิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบไต่สวน

อัยการผู้ที่ทำหน้าที่ในการฟ้องคดีนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ มีชื่อเรียกว่า procurators และต่อมาได้เกิดมีตำแหน่งอัยการของกษัตริย์ (procureur du roi) ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ซึ่งทำหน้าที่ในการฟ้องคดีกล่าวหาบุคคลใดในนามของกษัตริย์โดย procureur du roi นี้ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวมในนามของกษัตริย์ และถือเป็นบรรพอัยการของอัยการฝรั่งเศสซึ่งทำหน้าที่ในการฟ้องคดีและเป็นตัวแทนในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวมและเป็นต้นแบบของอัยการในประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน^๕

๒.๒ วิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มี

อำนาจในการฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา : ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (popular prosecution)

การที่ระบบกล่าวหากำหนดให้คู่ความเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการริเริ่มคดีนี้ หากนำมาใช้ในคดีแพ่งจะไม่เป็นปัญหาใด เนื่องจากคดีแพ่งเป็นเรื่องประโยชน์ส่วนตัวของคู่ความที่เป็นเอกชน “intérêt privé”^๖ ตามหลักความประสงค์ของคู่ความ (Le principe dispositif หรือ The Principal of Party Disposition)^๗ แต่หากเป็นคดีอาญาแล้วอาจทำให้เกิดปัญหาได้ เพราะระบบกล่าวหากำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าถ้าไม่มีผู้กล่าวหาในคดีแล้ว ผู้พิพากษาจะไม่มีความอำนาจพิจารณาตัดสิน และจะลงโทษการกระทำความผิดนั้นไม่ได้ “si nul n’entend vêtir le rôle d’un accusateur, aucun juge ne sera saisi et l’infraction demeurera impunie”

^๔ Serge GUINCHARD, Jacques BUISSON, Op. cit., pp. 41-42.

^๕ Ibid., p. 42.

^๖ วรณชัย บุญบำรุง, ธนกฤต วรณชชากุล, สิริพันธ์ พลรบ, หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒-๗๗.

ซึ่งอาจทำให้กระทบกับความสงบเรียบร้อยของสังคมได้
ดังนั้น ประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา คือ ประเทศที่
ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จึงต้องขยายขอบเขต
ในการฟ้องคดีต่อศาลไปยังประชาชนทุกคน ภายใต้หลัก
การฟ้องคดีโดยประชาชน “l’action populaire” หรือ
จัดตั้งหน่วยงานของรัฐขึ้นมาให้มีอำนาจในการฟ้องคดี
ต่อศาล^๘

ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (popular
prosecution) ในประเทศอังกฤษ หมายถึงการฟ้องคดี
เป็นอำนาจหน้าที่ของประชาชนชาวอังกฤษที่จะนำคดี
มาฟ้อง ดังนั้น การฟ้องคดีส่วนใหญ่จึงเป็นการฟ้องคดี
โดยประชาชนซึ่งได้รับความเสียหายจากการกระทำความ
ผิดอาญา ต่อมาการกระทำความผิดอาญาที่มีผล
กระทบต่อรัฐ เช่นความผิดฐานปลอมเงินตรา หรือการ
กระทำความผิดต่อทรัพย์สินของทางราชการ รวมถึง
ความผิดต่อความมั่นคง ประชาชนไม่ให้ความสนใจที่จะ
ฟ้องคดีอาญาดังกล่าว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมี
การฟ้องคดีอาญาโดยรัฐด้วย โดยการฟ้องคดีอาญาที่
กระทบต่อรัฐนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่บังคับ
ใช้กฎหมายเป็นผู้ฟ้องคดี โดยทำหน้าที่รวบรวมพยาน
หลักฐานและยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมีที่ปรึกษา
กฎหมายเป็นผู้ให้คำปรึกษาและดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่ง
การฟ้องคดีส่วนใหญ่จะเป็นการฟ้องโดยเจ้าหน้าที่
ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบกฎหมายแต่ละ
ฉบับ โดยมี Director of Public Prosecution เป็น
ผู้ให้ความเห็นทางกฎหมายว่าควรฟ้องคดีในความผิด
ฐานใด ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ ประเทศอังกฤษได้
จัดตั้ง The Crown Prosecution Service (CPS) ขึ้น
เพื่อทำหน้าที่ในฐานะเป็นอัยการผู้รับผิดชอบในการ
ฟ้องคดีอาญาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้^๙

บทสรุป

วิวัฒนาการและการคลี่คลายของผู้มีอำนาจใน
การฟ้องคดีอาญาดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อสิทธิและ
อำนาจในการฟ้องคดีอาญาในปัจจุบัน โดยในประเทศ
ที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งใช้ระบบไต่สวน เช่น
ประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี ญี่ปุ่น ผู้มีสิทธิและอำนาจ
ในการฟ้องคดีอาญา คือ อัยการ แต่ในประเทศที่ใช้
ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งใช้ระบบกล่าวหา เช่น
ประเทศอังกฤษ ผู้มีสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดี
อาญา มีได้ทั้งอัยการและประชาชนที่เป็นผู้เสียหาย

ตัวอย่าง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ป.วิ.อ.) ของประเทศฝรั่งเศส มาตรา ๑ วรรค
หนึ่ง บัญญัติให้อัยการเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเพื่อ
ลงโทษผู้กระทำความผิด ส่วนผู้เสียหายนั้นไม่มีอำนาจ
ฟ้องคดีอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้ อย่างไรก็ตาม
ตาม ป.วิ.อ. ฝรั่งเศส มาตรา ๑ วรรคสอง ผู้เสียหายมี
สิทธิยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอาญาเพื่อขอให้ผู้กระทำความ
ผิดชดเชยค่าเสียหายได้ โดยผู้เสียหายจะอยู่ใน
ฐานะคู่ความฝ่ายแพ่ง ส่วนการฟ้องและดำเนินคดีอาญา
เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไปนั้นเป็นหน้าที่ของ
อัยการ^{๑๐}

สำหรับผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาตาม
กฎหมายไทยนั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘ กำหนดให้ทั้ง
อัยการและผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้
ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบ
กฎหมายคอมมอนลอว์และมีวิธีพิจารณาคดีแบบระบบ
กล่าวหาตามที่ได้กล่าวมา

^๘ Serge GUINCHARD, Jacques BUISSON, Op. cit., p. 42.

^๙ ณรงค์ โจหาญ และคณะ, รายงานการศึกษาระดับสมบูรณั โครงการพัฒนาระบบการสอบสวนในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและคดี
ค้ำมนุษย์ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับระบบไต่สวนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙
และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และสำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๐), หน้า ๑๐๘.

^{๑๐} Article 1, Code de procédure pénale, “L’action publique pour l’application des peines est mise en mouvement
et exercée par les magistrats ou par les fonctionnaires auxquels elle est confiée par la loi. Cette action peut
aussi être mise en mouvement par la partie lésée, dans les conditions déterminées par le présent code.”

กฎหมายใหม่

พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔*

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔
เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐๑ หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐๕ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๑ หรือมาตรา ๓๐๒ เป็นการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภาในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำไม่มีความผิด

(๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น

(๒) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์ อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง

(๓) หญิงยินยอมต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

(๔) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกินสิบสองสัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์

* ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนที่ ๑๐ ก วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

(๕) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ แต่ไม่เกินยี่สิบสัปดาห์ ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ ภายหลังจากตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ วินิจฉัยว่า บทบัญญัติความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากการทำแท้งหรือการยุติการตั้งครรภ์เป็นปัญหาทั้งทางสังคม ทางการแพทย์ และทางกฎหมายที่มีความละเอียดอ่อน รวมทั้งเป็นประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและศีลธรรม ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดโทษแก่หญิงเพียงฝ่ายเดียวที่ทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ทั้งนี้ ความผิดฐานทำให้แท้งลูกมีเจตนารมณ์และคุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์ โดยเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมนุษย์ที่กำลังจะเกิดมา แต่เนื่องจากรากฐานของสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์เพียงเท่านั้น แต่ยังคงมีปัจจัยอื่นที่สำคัญเป็นรากฐานของสังคมประกอบด้วย เช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์ หากมุ่งคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์เพียงอย่างเดียว โดยมิได้พิจารณาการคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์ อันมีมาก่อนสิทธิของทารกในครรภ์เป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อให้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกกีดรองหรือจำกัดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของหญิงซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ อันเป็นสิทธิพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดต่อชีวิตและร่างกายของตนได้ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่ไปรบกวนหรือล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของหญิงผู้ตั้งครรภ์ที่ครอบคลุมไปถึงสิทธิในการตัดสินใจของหญิงว่าจะยุติการตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ต่อไปหรือไม่ การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์และสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์ต้องให้เกิดความสมดุลกัน โดยอาจต้องนำช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา การปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยปราศจากการกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่เหมาะสมดังเช่นมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของหญิงเกินความจำเป็น ประกอบกับรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพโดยจัดให้มีมาตรการในการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่กระทบต่อการใช้สิทธิของหญิง และในขณะเดียวกันก็ต้องเข้าไปดูแลและคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์มิให้ถูกกระทบสิทธิในการมีชีวิตด้วยเช่นกัน บทบัญญัติมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของหญิงเกินความจำเป็น ไม่เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังได้ให้ข้อเสนอแนะด้วยว่าประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องการทำแท้งสมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้แท้งลูก โดยกำหนดอายุครรภ์สำหรับความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกตามมาตรา ๓๐๑ รวมทั้งเพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูกตามมาตรา ๓๐๕ ให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สวัสดิ์ศรีรับ สมาชิกจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

สำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ชื่อย่อว่า “ส.ช.น.” มีฐานะเป็น “สำนักงาน” ตามข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ซึ่งเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ผู้ทรงพระราชทานกำเนิดเนติบัณฑิตยสภา เพื่อส่งเสริมความรู้ในวิชานิติศาสตร์และควบคุมมารยาทผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายรวมทั้งให้อนุเคราะห์แก่บุคคลผู้ยากจน หรือมีรายได้น้อย ได้มีโอกาสป้องกันสิทธิของตนและให้ประชาชนมีสิทธิได้รับความยุติธรรมตามกฎหมาย โดยเสมอภาคและทั่วหน้ากัน

การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแบ่งเป็น ๒ ประเภท ครับ

๑. ให้คำแนะนำและปรึกษาปัญหากฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป ที่มาขอคำแนะนำและคำปรึกษาการ ขอรับคำแนะนำและคำปรึกษานั้น สามารถกระทำได้ ๒ วิธี คือ มาขอรับคำปรึกษาดด้วยตนเอง ณ สำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งอยู่ในบริเวณอาคารของเนติบัณฑิตยสภา ชั้น ๑ หรือทางโทรศัพท์ โดยสำนักงานฯ ได้จัดให้มีทนายความอาสา เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาอยู่ประจำสำนักงานฯ ทุกวัน ในเวลาราชการ ซึ่งผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาจะมาด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์ก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการใด ๆ และ

๒. ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีแก่ประชาชน โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่ผู้ที่มีฐานะยากจนและไม่ได้รับความเป็นธรรมซึ่งตนเองไม่สามารถที่จะดำเนินคดีได้โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- เป็นการร้องขอด้วยความสุจริตและเป็นกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม
- เป็นผู้มีส่วนได้เสียและมีฐานะยากจน
- เป็นผู้ที่ไม่มีความประพฤติเสียหายหรือเสื่อมเสียต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และ
- รูปคดีทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงสามารถให้ความช่วยเหลือได้

การขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมายมีระเบียบปฏิบัติ ดังนี้ครับ

๑. ผู้ขอความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องแจ้งข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการขอความช่วยเหลือ รวมทั้งตอบข้อซักถามใด ๆ ต่อทนายความอาสาหรือนิติกรของสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย (ส.ช.น.) ด้วยความสุจริตและความเป็นจริง

๒. ในกรณีที่ขอคำแนะนำและปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือในการดำเนินคดี รวมตลอดถึงการรับเป็นทนายความให้แก่ผู้ขอความช่วยเหลือที่มีฐานะยากจนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งตนเองไม่สามารถที่จะดำเนินคดีได้ ทั้งคดีแพ่งหรืออาญาหรือในเรื่องอื่นใดก็ตาม ผู้ขอความช่วยเหลือไม่ต้องเสียค่าจ้างทนายความหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่ค่าฤชาธรรมเนียมต่าง ๆ ที่จะต้องเสียให้แก่ศาลหรือทางราชการเท่านั้น เช่น ค่าขึ้นศาล ค่าคำร้องคำขอ ค่าอ้างเอกสาร หรือส่งหนังสือคำตรวจพิสูจน์เอกสาร ค่าคัดสำเนา หรือค่าถ่ายเอกสาร เป็นต้น

อนึ่ง ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid - 19) มีแนวโน้มที่จะแพร่ระบาดในวงกว้าง คณะอนุกรรมการบริหารสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา (ส.ช.น.) จึงเห็นสมควรให้ปรับภาคคีความทางโทรศัพท์เพียงอย่างเดียวจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น และจะประกาศให้ทราบต่อไป โทร. ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๐๑ - ๗ ต่อ ๑๐๔, ๑๐๘, ๑๐๙ และ ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๑๑ วันเวลาราชการ (จันทร์ - ศุกร์ เวลา ๐๘.๓๐ น. - ๑๖.๓๐ น.)

* กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา : กำหนดเขตพื้นที่สนามสอบเนติบัณฑิตยสภา

ตามที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประกาศให้มีการใช้พื้นที่เนติบัณฑิตยสภาเป็นสนามสอบความรู้ชั้นเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ ๗๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ มีนาคม และวันอาทิตย์ที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๔ นั้น เนื่องจากอาคารสถานศึกษาและฝึกอบรมฯ เป็นสถานที่ออกข้อสอบ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดสอบ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาจึงได้กำหนดเวลาและการใช้พื้นที่ในบริเวณเนติบัณฑิตยสภา ดังนี้

๑. อนุญาตให้ผู้เข้าสอบเข้ามาในบริเวณเนติบัณฑิตยสภาได้ตั้งแต่เวลา ๑๒.๔๕ นาฬิกา
 ๒. อนุญาตให้ผู้เข้าสอบพักรอเวลาเข้าสอบได้ที่บริเวณโถงชั้น ๑ อาคารเนติบัณฑิตยสภา เท่านั้น จนกว่าจะมีประกาศเรียกให้ขึ้นห้องสอบ จึงจะขึ้นบนอาคารสอบได้
 ๓. งดให้บริการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่บริเวณโรงอาหาร และห้ามนักศึกษาเข้าบริเวณอาคารสถานที่และฝึกอบรมฯ
 ๔. ให้ผู้เข้าสอบออกจากห้องสอบได้ตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป
- อนึ่ง ด้วยที่จุดตรวจเนติบัณฑิตยสภามีจำนวนจำกัด และจะมีกรรมการสอบนำรถมาจอดเป็นจำนวนมาก สถานที่จอดรถจะไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าสอบ จึงขอแนะนำให้ผู้เข้าสอบใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ครับ

แผนกคำพิพากษาฎีกาและวารสาร

เปิดจอง นิตยสารบทบัญญัติ ประจำปี ๒๕๖๔ เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๑ - ๔ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประเภท ส่งไปรษณีย์ ปีละ ๗๕๐ บาท * (ราคารวมค่าจัดส่งไปรษณีย์ภายในประเทศแล้ว)

ประเภท รับเอง ปีละ ๖๐๐ บาท

< < < วิธีการชำระเงิน > > >

สั่งจองผ่านระบบการสั่งซื้อหนังสือคำพิพากษาฎีกาและบทบัญญัติออนไลน์
ได้ที่ : <https://thethaibar-dekabook.thaijobjob.com>

ธนาคัตติ เลขที่.....

ส่งจ่าย “ผู้อำนวยการกองคลัง เนติบัณฑิตยสภา”

เพื่อรับเงิน ณ ที่ทำการไปรษณีย์ “ตลิ่งชัน ๑๐๑๗๐”

ส่งเอกสารใบสมัครสมาชิกและธนาคัตติมาที่ :

ผู้อำนวยการกองคลัง เนติบัณฑิตยสภา

(แผนกหนังสือคำพิพากษาฎีกาและวารสาร)

เลขที่ ๓๒/๒-๘ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก

แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขาพุทธมณฑล สาย ๒

ชื่อบัญชี เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๐๔๐-๑-๓๕๗๕๕-๔

ส่งเอกสารใบสมัครสมาชิกและหลักฐานการชำระเงินมาที่ :

E-mail : publication@thethaibar.or.th หรือ

โทรสาร : ๐๒-๘๘๗-๖๘๑๒

สอบถามรายละเอียดที่ : แผนกหนังสือคำพิพากษาฎีกาและวารสาร

โทร. ๐๒-๘๘๗-๖๘๐๑-๗ ต่อ ๑๐๕, ๐๒-๘๘๗-๖๘๑๒

บรรณาธิการแกล้ง

“วันมาฆบูชา” ปีนี้ตรงกับวันศุกร์ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การบูชา ในวันเพ็ญเดือน ๓ เนื่องในโอกาสคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระภิกษุ จำนวน ๑,๒๕๐ รูป ที่เกิดขึ้นเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีก่อน ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ รัฐบาลไทยยังได้ประกาศให้ วันมาฆบูชาเป็น “วันกตัญญูแห่งชาติ” เพื่อให้คนไทยได้ระลึกถึงและตอบแทนพระคุณบุพการี เป็นการปลูกฝัง ความรักความกตัญญูแก่เด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นอนาคตของประเทศชาติอีกด้วย และกิจกรรมที่พุทธศาสนิกชน ชาวไทยนิยม คือ การทำบุญตักบาตร ละเว้นการทำบาป เลิกอบายมุขกลายเป็นพุทธบูชา ฟังเทศน์ฟังธรรม และ การเวียนเทียน แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid-19) ระลอกใหม่ กระทบวงวัฒนธรรม จึงได้เชิญชวนให้พุทธศาสนิกชนใช้วิธีการเวียนเทียนออนไลน์ ปฏิบัติธรรมออนไลน์ แบบวิถีใหม่ New Normal ขึ้น ซึ่งได้รับความนิยมจากพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “วันมาฆบูชา” โดย กฤษฎา บุญยสมิต และ วาสนา เกตุแห่ง, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “การคืนทรัพย์สินในโครงการก่อสร้างของหน่วยงานราชการให้แก่เอกชนผู้รับจ้าง” โดย รวินท์ ชัยภักดิ์รภักดี กล่าวถึง กรณีจังหวัดแห่งหนึ่ง ขอหาหรือการเรียกทรัพย์สินของโครงการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดที่ได้ทำสัญญา จ้างก่อสร้างกับบริษัทผู้จ้าง ต่อมาจังหวัดได้บอกเลิกสัญญาจ้าง เนื่องจากบริษัทผู้รับจ้างได้ทิ้งงาน หรือไม่ ฯลฯ, บทความ คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “ภาระการพิสูจน์” โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง กล่าวถึง คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๘๐๐/๒๕๖๑, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “Impact of blockchain smart contract to the legal professionals” โดย สิทธิสิทธิ์ อนันตสมบุรณ์ และ เพชรรัตน์ สพรังผล กล่าวถึง ผลกระทบของสัญญาอัจฉริยะผ่านบล็อกเชนต่อวิชาชีพนักกฎหมายและคำศัพท์ที่น่าสนใจ, บทความเรื่อง “ความไม่รู้กฎหมายของประชาชน” โดย โกเมท ทองภิญโญชัย กล่าวถึง ความไม่รู้กฎหมายของประชาชนเป็น สิ่งที่มีอยู่จริงในสังคมเป็นปัญหาสังคมที่รอการแก้ไข เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่หน่วยงานภาครัฐต้องตระหนัก ถึงความสำคัญ ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีการทางกฎหมายรวมทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและ เสรีภาพของประชาชน, บทความเรื่อง “ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนกับสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญา” โดย ดร.ธนภุต วรธนัชชากุล กล่าวถึง แนวคิดและความเป็นมาของผู้มีสิทธิและอำนาจในการฟ้องคดีอาญา ในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน, กฎหมายใหม่ “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔” ปิดท้ายด้วย “มุขขำ” โดย ปรมศวรร อินทรชุนนุ

พบกันใหม่เดือนมีนาคม

กฤษฎา บุญยสมิต

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒/๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๖

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุงสยาม พิมพ์ชื่อ จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๙๖๐